

אוגוסט 2012 – ארדיבהשת 1391 לשבוע שבין 1/8/12 – 8/8/12. עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

- ✓ מדיניות הגרעין: התחדש הויכוח על פשרות העבר
- ✓ על רקע המשבר הנמשך בסוריה: גוברת הביקורת באיראן כלפי תורכיה
- ✓ הפרדה מגדרית באוניברסיטאות: עליה חדה במספר חוגי הלימוד הסגורים בפני נשים
- ✓ סערה סביב סרט חדש המתעד את חיי נהגת המרוצים האיראנית הראשונה
- ✓ תמונות השבוע: פגישת המנהיג העליון עם משוררים

מדיניות הגרעין: התחדש הויכוח על פשרות העבר

בנאום, שנשא המנהיג העליון בכנס בכירי המשטר שנערך ב-24 ביולי, מתח עלי ח'אמנהאי ביקורת על הגישה הפשרנית, שאימצה הממשלה הרפורמיסטית בראשות הנשיא מחמד ח'אתמי (2001-2005) במהלך המשא ומתן הגרעיני עם מדינות המערב, ואשר התבטאה בהסכמת איראן להקפיא את פעילות העשרת האורניום באוקטובר 2003. בהתייחסות לתקופת ח'אתמי אמר ח'אמנהאי, כי דווקא בתקופה בה אימצו בכירי הממשל סגנון של חנופה בהצהרותיהם כלפי המערב וארצות-הברית הגדיר נשיא ארצות-הברית את איראן כ"ציר הרשע". ח'אמנהאי טען, כי מדיניות שיתוף הפעולה עם המערב והנסיגות שנעשו במסגרת המשא ומתן עם המערב הביאו בשלב מסוים לכך, שאויבי איראן התקדמו עד כדי כך, שהוא נאלץ להתערב בסוגיה באופן אישי. מדינות המערב היו, לדבריו, חזופות בתקופה זו עד כדי כך, שאפילו כאשר הממשלה הסכימה להסתפק בהפעלת שלוש צנטריפוגות בלבד במתקן להעשרת אורניום, הן התנגדו לכך. אילו היו הויתורים נמשכים, אמר ח'אמנהאי, לא הייתה מתאפשרת כל התקדמות גרעינית וכל יוזמה או פעילות מדעית באיראן.

דברי ח'אמנהאי עוררו מחדש את הויכוח סביב מדיניות הגרעין בתקופת הממשל הרפורמיסטי בהנהגת הנשיא ח'אתמי. בתגובה להצהרת המנהיג העליון אמר עבד אל-ואחד מוסוי לארי (Abdolvahed Mousavi-Lari), ששימש כשר הפנים בממשלת ח'אתמי, כי המנהיג העליון הוא שהיה אחראי באופן

ישיר למדיניות הגרעין בתקופת ח'אתמי. בריאיון, שהעניק מוסוי-לארי לסוכנות הידיעות "פארס", אמר שר הפנים לשעבר, כי התנהלותה הגרעינית של איראן, שהובילה לבעיות בינה למערב, נעשתה מראשיתה תוך פיקוח וניהול ישירים מצד ח'אמנהאי. הוא ציין, כי בתקופת ח'אתמי הוקמה ועדה, שריכזה את הטיפול בתוכנית הגרעין. ועדה זו העבירה דיווחים שוטפים לח'אמנהאי וכל פעילויותיה נעשו בהתאם להנחיותיו. ד"ר חסן רוחאני (Hassan Rouhani), ששימש כ"מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי" וכראש צוות המשא ומתן הגרעיני בתקופת ח'אתמי, היה אומנם אחראי על תיק הגרעין, אך כל הסוגיות בנוגע לתוכנית הגרעין, ובהן: מי צריך לבוא, מי צריך ללכת, מה צריך להיות נדון, מה צריך להתקבל או לא להתקבל, היו חלק ממדיניות כוללת של המשטר, שנקבעה על-ידי המנהיג ובכירי הממשל היו מחויבים לה (פארס, 30 יולי 2012).

היכוח סביב מדיניות הגרעין בתקופת הממשל הרפורמיסטי התעורר מחדש גם בעקבות פרסום ספר זיכרונותיו של ד"ר חסן רוחאני. ספרו של רוחאני, "הביטחון הלאומי ודיפלומטיית הגרעין", יצא לאחרונה במהדורה שלישית. בספרו שב וטען רוחאני, כי כל ההחלטות שהתקבלו בתקופת ממשל ח'אתמי בנוגע למדיניות הגרעין ולמשא ומתן הגרעיני, היו על דעתו של המנהיג העליון.

בעקבות דברי המנהיג העליון בנוגע למדיניות הגרעין הפשרנית בתקופת ח'אתמי מתח היומון הממשלתי איראן ביקורת חריפה כנגד טענות, שהועלו בספרו של רוחאני, ובהן הטענה לפיה מדיניות הגרעין בתקופת ח'אתמי התנהלה בפיקוח מצד ח'אמנהאי. במאמר מערכת, שפרסם היומון, נכתב, כי הצהרותיו האחרונות של ח'אמנהאי מפריכות לחלוטין את טענתם של אלה התולים במנהיג העליון את האחריות למדיניות הויתורים והנסיגות בתחום הגרעין. הצהרותיו מעידות על כך, שהוא התנגד לויתורים מהיום הראשון. הוא נמנע, עם זאת, מלהתערב באופן ישיר בניהול מדיניות הגרעין, כיוון שסגנון הניהול שלו מתאפיין בהימנעות ממעורבות ישירה בענייני הרשות המבצעת כל עוד הוא אינו רואה במדיניות בה היא נוקטת משום סכנה או סטייה משמעותית מדרך המהפכה. ח'אמנהאי רצה לאפשר לנבחרי הציבור ליישם את מדיניותם כדי שבעתיד הם לא יטילו את האחריות לכישלונה על כתפיו או יטענו, שמדיניותם נכשלה משום שלא ניתנו בידיהם סמכויות מספקות. תהליך הויתורים, הכישלונות בתחום הדיפלומטיה והפסקת פיתוח הגרעין החריפו, עם זאת, עד כדי כך, שבסופו של דבר המנהיג נאלץ להתערב ולבלום את מדיניות הממשלה.

ד"ר חסן רוחאני

היומון טען, כי לא זו בלבד שרוחאני ממשיך להצדיק את התנהלותו הבלתי-נבונה, שניתן לכנותה אף כ"בגידה", אלא שהוא אף מתגאה בה וטוען, שכל הבעיות בפניהן ניצבת איראן נובעות מכך, שלא המשיכו במדיניותו. הטענות הנשמעות מצד רוחאני ותומכיו בניגוד להצהרותיו של המנהיג העליון השוללות ויתורים ותומכות בהמשך התקדמות בתוכנית הגרעין מהוות, לטענת היומון, ביטוי לתוכנית כוללת מצד אויבי איראן. תוכנית זו כוללת מספר שלבים: הגברת הלחץ מצד המעצמות הזרות על אזרחי איראן לקראת סיום תקופת כהונתה של הממשלה הנוכחית, העצמת הבעיות והדגשת הסכנות והאיומים (כולל סכנת המלחמה) הניצבים בפני איראן, ניסיון לשכתב את ההיסטוריה ולהציג את תקופת הרפורמה כתקופה שהתאפיינה בביטחון וברגיעה, העלאת הטענה שהדרך היחידה להצלת המדינה היא באמצעות חזרה למדיניות הקודמת, הרצת מועמד אפשרי לקראת הבחירות לנשיאות שיוצג כ"מושיע" והשבת תיק הגרעין לנקודת ההתחלה, כלומר: השעיה מחודשת של העשרת האורניום לצורך "בניית אמון" מול המערב (איראן, 29 יולי 2012).

בתגובה למאמר המערכת ב"איראן" פרסם השבוע המרכז למחקרים אסטרטגיים של "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר", שבראשו עומד רוחאני, הודעת תגובה מיוחדת. בהודעה טען המרכז, כי מדובר במאמר פוגע וחסר בסיס המנצל לרעה את הצהרותיו האחרונות של ח'אמנאהי לצרכים פוליטיים. ברור, נכתב בתגובת המרכז, כי דברי המנהיג כוונו בראש וראשונה כלפי מדינות המערב, שהפגינו עוינות ביחס לאיראן וניצלו לרעה את הצעדים בהם נקט הממשל האיראני בשנים 2003-2004. מחבר המאמר ב"איראן" השתמש, לטענת המרכז למחקרים אסטרטגיים, בהצהרות המנהיג מבלי להבינן כראוי ועל מנת לפגוע בבכירי הממשל הרפורמיסטי.

המרכז למחקרים התייחס למספר הצהרות, שניתנו על-ידי ח'אמנאהי בשנים 2005-2006, מהן ניתן ללמוד לכאורה על גישתו החיובית כלפי מדיניות הגרעין בה נקט הממשל הרפורמיסטי. ב-10 באוקטובר 2006 הצהיר ח'אמנאהי, כי נסיגה היא טקטיקה מקובלת בעת מלחמה וכי מדיניות הויתורים והנסיגות

שבה נקטה איראן בשנים 2003-2004 הייתה הכרחית. ב-21 באוקטובר 2005 הצהיר ח'אמנהאי, כי כל הצעדים שננקטו בתחום הגרעין נעשו במסגרת חשיבה והתייעצות משותפת. ב-15 באוגוסט 2005 אמר ח'אמנהאי, כי השתתף בישיבת חברי צוות המשא ומתן הגרעיני, שיבח אותם על התנהלותם והודה להם על עבודתם הטובה.

המרכז למחקרים שב והדגיש בהודעתו, כי כל הצעדים בהם נקטה ממשלת ח'אתמי בתחום מדיניות הגרעין, ובכלל זה: הצהרת טהראן, הסכם בריסל והסכם פאריס, סוכמו בישיבות בהשתתפות כלל בכירי המשטר. במקום להסיט את דעת הקהל ולהפיץ שמועות בלתי מבוססות ופוגעות, יש לפעול בתנאים הנוכחיים לקידום האחדות הלאומית, האינטרסים של המשטר והביטחון הלאומי. יותר מאי פעם יש כיום צורך בסולידריות חברתית ובאחדות לאומית על מנת להתגבר על המצב המסוכן בפניו ניצבת המדינה, נכתב בהודעה. יצירת מחלוקות ואווירה מזוהמת משרתת את אויבי האומה (אפתאב ניוז, 5 אוגוסט 2012).

בתוך כך פרסם גם האתר השמרני משרק (Mashreg) ביקורת על רוחאני בעקבות פרסום ספר זיכרונותיו. במאמר פרשנות, שפרסם האתר, נכתב, כי לפרסום הספר יש חשיבות רבה בשעה שהמשא ומתן הגרעיני ניצב בראש סדר היום העולמי. הספר כולל, עם זאת, חולשות רבות. חלק מחולשות אלה הן טכניות (העדר אינדקס, העדר הסברים למושגים טכניים הקשורים לתוכנית הגרעין המופיעים בספר, פרסום תמונות שאינן תואמות את תוכן הדברים המובאים לצידן וכיו"ב) וחלקן מהותיות.

משרק טען, כי רוחאני אימץ בספרו גישה אופטימית חסרת בסיס כלפי המערב. גישה זו ניכרת בביקורת, שהוא מותח במספר מקומות בספרו ביחס לפסימיות שביטאו בכירים איראנים כלפי המערב ואשר הזיקה, לדבריו, לאיראן. המציאות הוכיחה, לטענת משרק, כי המעצמות רק מבקשות להביס את המהפכה האסלאמית. רוחאני עצמו היה אמור להגיע במהלך המשא ומתן שניהל עם המערב למסקנה, שמדינות המערב אינן מוכנות להסכים לאיראן גרעינית ודורשות להקפיא לחלוטין את תוכניתה הגרעינית. הוא עצמו הודה בספרו, שמנהיגי המערב הביעו חוסר נכונות להכיר בזכותה של איראן לייצור דלק גרעיני.

עוד נכתב במאמר הביקורת, כי הזיקה שיצר רוחאני בספרו בין הבעיות הכלכליות בפניהן ניצבת איראן וחששם של אזרחי המדינה לבין סוגיית הגרעין היא מסוכנת ומיותרת. יצירת זיקה כזו משרתת את מתנגדי המשטר המשתמשים בה כדי להפעיל לחץ על איראן. גם התייחסותו המפורשת לדאגות ולחששות, שהביעו בכירי המשטר במהלך המשא ומתן הגרעיני, אינה ראויה לפרסום. כך, למשל, מביא רוחאני בספרו ציטוטים ישירים מפי המנהיג העליון בנוגע לאופן ההתנהלות הרצויה מול המערב ולחשש, שהביעו בכירי המשטר מהעברת תיק הגרעין למועצת הביטחון של האו"ם. התייחסות זו עלולה, אף היא, לשרת את מתנגדי המשטר. גם הביקורת, שהטיח רוחאני בבכירי הממשל הנוכחי, ובהם הנשיא אחמדינז'אד, והאשמתם באימוץ מדיניות המבוססת על אשליות וחוסר ניסיון אינן ראויות, נכתב במאמר (משרק, 25 יולי 2012).

על רקע המשבר הנמשך בסוריה: גוברת הביקורת באיראן כלפי תורכיה

במקביל לביקור, שקיים בשבוע שעבר סגן שר החוץ התורכי בטהראן, ולשיחת טלפון, שניהלו שרי החוץ של שתי המדינות בנוגע להתפתחויות בסוריה, גוברת בימים האחרונים הביקורת באיראן כלפי מדיניותה האזורית של תורכיה.

איש הדת השמרני הבכיר, איתאללה נאצר מכארם-שיראזי (Ayatollah Nasser Makarem Shirazi), האשים בסוף השבוע שעבר את תורכיה, כי היא משרתת במדיניותה את האינטרסים של ישראל באזור. בטקס דתי לרגל חודש הרמדאן אמר מכארם-שיראזי, כי מהאופן שבו פעלו מנהיגי תורכיה בעבר נראה היה, שתורכיה מצטרפת לאיראן בהתייצבותה נגד ישראל ובתמיכה בעם הפלסטיני. כעת מתברר, עם זאת, כי בשונה מהרושם הראשוני שנוצר, תורכיה ממשיכה לקיים קשרים ישירים עם ישראל ונסוגה מעמדותיה הקודמות. איש הדת הבכיר מתח ביקורת חריפה על אספקת אמצעי לחימה מתורכיה לאופוזיציה הסורית והזהיר, כי נפילת המשטר הסורי הנוכחי תוביל להשתלטות ישראל על המזרח התיכון (www.snn.ir, 2 אוגוסט 2012).

הביקורת מצד איש הדת הבכיר מצטרפת למאמרי מערכת חריפים בגנותה של תורכיה, שהתפרסמו בשבועיים האחרונים בעיתונות האיראנית. היומון ג'מהורי-אסלאמי (Jomhuri-ye Eslami) התייחס לדיווחים, שהתפרסמו בתקשורת התורכית בנוגע לשיפור אפשרי בקשרים בין תורכיה לישראל. היומון טען, כי שתי המדינות פועלות לשיפור הקשרים ביניהן וממשיכות לקיים ביניהן מגעים ברמה הבכירה ביותר. מלחמת ההצהרות המתנהלת בשנתיים האחרונות בין המדינאים בשתי המדינות נועדה רק ליצור תדמית חיובית של "תורכיה החדשה" בקרב המדינות המוסלמיות בשעה שבפועל ממשיכים היחסים בין תורכיה וישראל להתנהל ברמות האסטרטגיות הבכירות ביותר. בכירי ישראל אף הודו, לטענת היומון, בריאיון שהעניק לעיתון תורכי, כי בשנתיים האחרונות המשיכו שתי המדינות לקיים ביניהן מגעים והתייעצויות ברמות הבכירות ביותר וכי ערוצי הקשר ביניהן נותרו פתוחים לנוכח האינטרסים המשותפים לשתי המדינות. מציאות זו מעידה, לטענת ג'מהורי-אסלאמי, כי דיבורים בתורכיה על ניתוק היחסים המדיניים בין תורכיה לישראל רק נועדו לשפר את מעמדה של מפלגת השלטון התורכית בקרב דעת הקהל בתורכיה ובאזור וכי אין כל קשר בין דיבורים אלה למציאות.

תורכיה ביצעה שינויים טקטיים במדיניותה האזורית והבינלאומית על מנת להתאימה לתנאים החדשים באזור, להוציא את דגל פלסטין מידי איראן ולהעביר לידיה את דגל הנהגת המאבק נגד ישראל. נשיא תורכיה התנה את נרמול היחסים עם ישראל בארבעה תנאים: התנצלות ישראלית מתורכיה בעקבות פרשת "מרמרה", תשלום פיצויים, הקמת ועדת חקירה בינלאומית וסיום המצור על עזה. במשך הזמן הצטמצמו תנאים אלה לתנאי אחד בלבד: התנצלות ישראלית, וכעת הוסר גם תנאי זה ותורכיה מוכנה לנרמל את היחסים עם ישראל, אף על-פי שזו כבר הודיעה, שאין בכוונתה להתנצל.

מדיניותו של ארדואן מעידה על כך, שאין הבדל משמעותי בין מדיניותו למדיניות קודמיו, וההבדל היחיד הוא שהגנרלים החילוניים התגאו בקשריהם עם ישראל בעוד שהמדינאים בתורכיה נוקטים כיום בגישה דו-פרצופית. מאמצי ארדואן לתווך בין ישראל לפלסטינים נועדו להגביל את יכולת התמרון של מדינות חזית ההתנגדות האנטי-ציונית. הסכמת תורכיה לפעילותם הנמשכת של בסיסי נאט"ו על אדמתה ולהצבת מערכת אמריקאית להגנה מפני טילים נגד איראן מהווה ביטוי נוסף למדיניותה הפרו-מערבית והפרו-ציונית. המדיניות התורכית אינה מוגבלת רק להמשך שיתוף הפעולה עם ארצות-הברית וישראל ואלקאעדה. התיאום התורכי-מערבי בנוגע להתפתחויות בסוריה שם קץ לטענותיה של תורכיה בנוגע למחויבותה למאבק נגד ישראל. גבול תורכיה-סוריה הפך בסיס לטרוריסטים ולשליחי "המוסד" וה-CIA. הסיוע, שמעניק ארדואן למאבק נגד המשטר הסורי הניצב בחזית המאבק נגד הציונים, מצביע על כך, שהוא ממשיך בדרכם של המנהיגים התורכים החילוניים בכסות אסלאמית.

לא רחוק היום, סיכם היומון, שבו יוכח למנהיגי תורכיה, ששיתוף הפעולה של תורכיה עם מדיניות ארצות-הברית והצבת מערך הגנה, שנועד להגן על "המשטר הציוני" באיזור, בא במחיר עוינות עם שכנותיה המוסלמיות וצפוי לפגוע בה בסופו של דבר. העם והמפלגות בתורכיה כבר הבינו זאת, אך למרבה הצער מדינאי תורכיה המתיימרים להיות אסלאמיסטים טרם הבינו זאת (ג'מהורי-י אסלאמי, 30 יולי 2012).

גם היומון סיאסת רוז (Siasat-e Rooz) מתח ביקורת חריפה על תורכיה ועל מדיניותה כלפי סוריה. במאמר מערכת, שכותרתו "לא ניתן לסמוך עוד על תורכיה", נכתב, כי בתור מדינה מוסלמית תורכיה יכולה הייתה להשפיע באופן חיובי על ההתפתחויות באזור, אך המדיניות בה היא נוקטת כיום באזור, ובמיוחד כלפי סוריה, תגרום לה כאב ראש גדול ותוביל לעימותים פנימיים, למחאה עממית, לסכסוכים אתניים ודתיים ובסופו של דבר להתפרקותה.

תורכיה עוררה חילוקי דעות רבים בקרב המוסלמים באזור והדבר ניכר בשיתוף הפעולה שלה עם המזימה, שהובילה ארצות-הברית, ושהביאה להתפרקות יוגוסלביה לשעבר. המהפכות באזור סיפקו הזדמנות עבור ארצות-הברית והמערב לעורר בדלנות באזור באמצעות יצירת מאבקים עדתיים ודתיים. בהתנהלותה כלפי סוריה איבדה תורכיה את האמון מצד מדינות אחרות. תורכיה בהנהגת הממשל החילוני הייתה ראויה לאמון רב יותר מאשר תורכיה בהנהגת ארדואן, גרס סיאסתי-רוז, כיוון שתורכיה החילונית לפחות לא התיימרה לנקוט במדיניות אסלאמית.

היומון הזהיר, כי אין כל ערבות לכך, שתורכיה לא תנהג בעתיד כלפי איראן באותו האופן שבו היא נוהגת כלפי סוריה. איראן נהנית אומנם מעוצמה צבאית ומתמיכה עממית, שלא יאפשרו לתורכיה לתכנן מזימות כנגדה, אך האמון במדינות השכנות הוא עניין חשוב, ותורכיה איבדה אמון זה. לא ניתן לסמוך עוד על תורכיה כעל מדינה שכנה וידידותית, סיכם המאמר, ואם תורכיה תמשיך במדיניותה, לא ירחק היום שבו היא תיקלע לתוהו ובוהו (סיאסתי-רוז, 30 יולי 2012).

האתר פרדא (Farda) מתח, אף הוא, ביקורת על מדיניותה הנוכחית של תורכיה וטען, כי אף על-פי שמפלגת השלטון בתורכיה נחשבת למפלגה אסלאמיסטית, הרי שאין כל קשר בין מדיניותה לבין האסלאם והיא למעשה חותרת להגברת השפעתה האזורית. במאמר פרשנות שפרסם האתר נכתב, כי צודקים הפרשנים הסבורים, שהאסלאמיות של הממשלה הנוכחית בתורכיה ושל ארדואן מבטאת למעשה תוכנית אמריקאית, שנועדה לכונן זרם אסלאמי לכאורה שיתמוך בפלסטינים ובעולם האסלאמי אך יתייב למעשה מול הגל האסלאמי באזור ויהווה יריב של המהפכה האסלאמית. אם תורכיה הייתה תומכת באמת ובתמים בפלסטינים ובעמים המוסלמים, היא היתה מנתקת את קשריה עם ישראל ולא נאבקת בסוריה הניצבת בחזית המאבק נגדה, מסייעת להתקוממות העממית בערב הסעודית ובירדן ולא מפגינה אדישות כלפי דיכוי ההתקוממות בבחריין (פרדא, 4 אוגוסט 2012).

הפרדה מגדרית באוניברסיטאות: עליה חדה במספר חוגי הלימוד הסגורים בפני נשים

סוכנות הידיעות מהר (Mehr) דיווחה השבוע, כי 36 אוניברסיטאות ברחבי איראן מונעות השנה מנשים להירשם ל-77 חוגי לימוד שונים, ובראשם החוגים להנדסה. על-פי דיווח זה חלה השנה עליה חדה במספר החוגים שהרישום אליהם נחסם עבור נשים לעומת השנה שעברה, שבה נמנעה קבלת נשים לשני חוגים בלבד (הנדסת מכרות והנדסת חקלאות). אוניברסיטת טהראן, למשל, מונעת קבלת נשים לשני חוגים להנדסה; אוניברסיטת אראק (Arak) מונעת קבלת נשים לחוגים לאנגלית, חינוך טכנולוגי, מדעי המחשב, הנדסת כימיה, הנדסת תעשייה, הנדסת בניין, הנדסת מכונות, הנדסת חקלאות וכימיה; אוניברסיטת אצפהאן (Esfehan) מונעת קבלת נשים לחוגים למדעי המדינה, חשבונאות, מנהל עסקים, ניהול ציבורי, ניהול תעשייתי, הנדסת חשמל, הנדסת בניין, הנדסת מכונות, הנדסת תחבורה ותרגום אנגלית; אוניברסיטת ארדביל (Ardabil) מונעת, בין היתר, קבלת נשים לחוגים לפסיכולוגיה ציבורית, גיאוגרפיה ותכנון ערים, מנהל עסקים, סטטיסטיקה, חשבונאות, פיזיקה תיאורטית, פיזיקה גרעינית, הנדסת חשמל, הנדסת בניין, הנדסת מחשבים, הנדסת מכונות והנדסת חקלאות (מהר, 6 אוגוסט 2012).

דובר אוניברסיטת תעשיית הנפט המפעילה מספר שלוחות ברחבי איראן ונמנעת מקבלת נשים למספר חוגים אמר השבוע, כי האוניברסיטה אמורה לספק בוגרים בהתאם לצרכי משרד הנפט והחברות הקשורות אליו, שהודיעו השנה, כי הם אינם זקוקים כעת לבוגרות אלא רק לבוגרים. הוא הוסיף, כי עובדי תעשיית הנפט מועסקים בתנאים קשים שאינם מתאימים לנשים וכי סקרי דעת קהל, שביצעה האוניברסיטה בקרב סטודנטיות הלומדות במוסד, הצביעו על כך, שהן אינן מרוצות מהלימודים בחוגים אליהם התקבלו (איסנ"א, 6 אוגוסט 2012).

במקביל דיווחה השבוע סוכנות הידיעות הראנא (HRANA), המזוהה עם פעילי המאבק למען זכויות האדם באיראן, כי בלמעלה מ-60 אוניברסיטאות ברחבי איראן תונהג בשנת הלימודים הקרובה הפרדה מגדרית וכי בקרב ל-20 אחוזים מחוגי הלימוד יונהגו לימודים נפרדים לנשים ולגברים (www.hra-news.org, 5 אוגוסט 2012).

דיווחים אלה מבטאים מאמצים גוברים מצד השלטונות להגביר את ההפרדה המגדרית במוסדות להשכלה גבוהה בדומה למצב בבתי הספר. בשנים האחרונות קראו בכירים ואנשי דת שמרנים להרחיב את ההפרדה בין נשים לגברים באוניברסיטאות. בנובמבר 2009 טען חביב מחמדנז'אד (Habib Mohammadnejad), סגן נציג המנהיג באוניברסיטאות לענייני מחקר, כי מחקרים מצביעים על כך, שעירוב בין סטודנטים לסטודנטיות אינו תורם להצלחתם בלימודים. הוא הציע לבצע פיילוט באוניברסיטה גדולה ובעלת רמה מדעית גבוהה לבחינת השפעת ההפרדה המגדרית על שיעור ההצלחה בלימודים. לקריאה זו הצטרף גם נציג המנהיג באוניברסיטת ח'אג'ה נציר טוסי (Khaje Nasir Toosi) בטהראן, שטען, כי עירוב בין סטודנטים לסטודנטיות גורם ליצירת קשרים מסוכנים בין שני המינים. הוא ציין, כי צעירים וצעירות הם בעלי יצרים ואינם מסוגלים לקיים ביניהם קשרים רגילים.

במקביל גברה הדרישה להגביל כניסת נשים לאוניברסיטאות על רקע הגידול הנמשך בשיעור הנשים בקרב הסטודנטים באיראן. שיעורן הגבוה יחסית של נשים (המהוות למעלה מ-60% מקרב

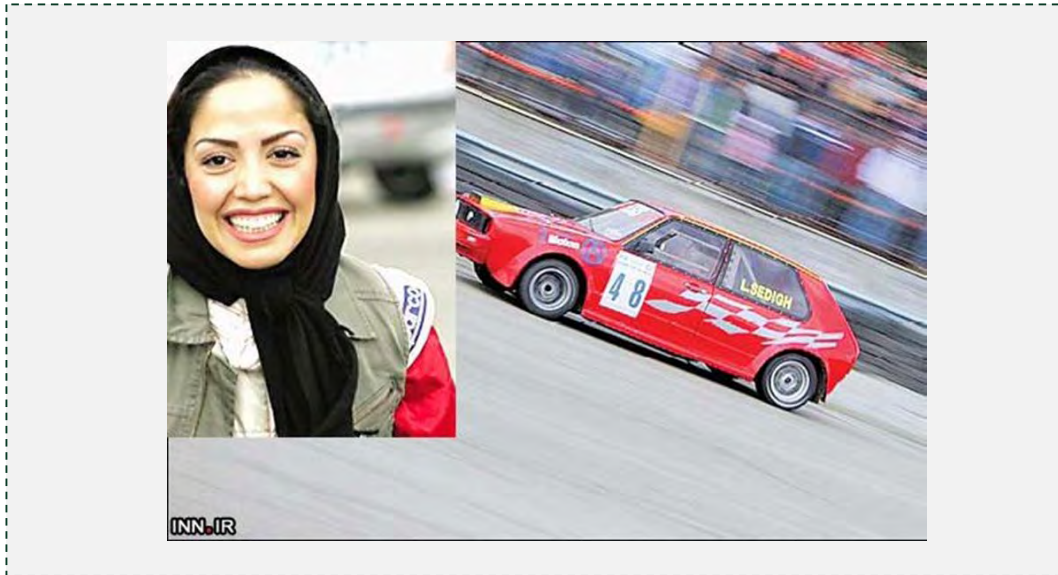
הסטודנטים) לעומת גברים במוסדות להשכלה גבוהה נובע במידה רבה מכך, שגברים רבים מעדיפים להשתלב עם סיום לימודיהם בבתי הספר בשוק העבודה ולא להירשם לאוניברסיטאות, שרבים מבוגרין נותרים מובטלים לאחר סיום הלימודים. נשים רבות, לעומת זאת, רואות בהשכלה אקדמית הזדמנות למוביליות חברתית.

בשנים האחרונות החלו חלק מהאוניברסיטאות לקבוע מכסות קבלה עבור נשים. בשנת 2006 החליט שר הבריאות האיראני להגביל את מספר הנשים המתקבלות ללימודי רפואה ב-30 אוניברסיטאות ומכללות ללימודי רפואה ברחבי המדינה. השר טען, כי יש צורך להגביל את מספר הנשים המתקבלות ללימודי רפואה כיוון שאין ביכולתן של האוניברסיטאות לספק מתקנים ומעונות בהיקף הנדרש עבור סטודנטיות. בשנת 2007 הגישו כמה חברי מג'לס הצעת חוק, שנועדה לקבוע מכסה של 30 אחוזים לפחות עבור נשים וגברים באוניברסיטאות. הגידול הנמשך במספר הסטודנטיות באוניברסיטאות עלול, לטענת חברי המג'לס שהגישו את ההצעה, לסכן את החברה האיראנית ואת "קדושת המשפחה". הם טענו, כי העלייה בשיעור הסטודנטיות גורמת, בין היתר, לעליה בגיל הנישואין, להתרחבות תופעת הגירושין ולבזבז כספי מדינה, כיוון שחלק גדול מבוגרות האוניברסיטאות אינן יכולות לעסוק במקצוע אליו הוכשרו בשל התנגדות אביהן או בעלן. ההצעה נתמכה גם על-ידי מספר חברות מג'לס שטענו, כי יש לכבד את התפקידים המגדריים המסורתיים בקביעת תחומי הלימוד של גברים ונשים (רוז אונליין, 6 פברואר, 2007).

דוח, שפרסם בשנת 2007 מרכז המחקרים של המג'לס, הצביע על עליה של 23 אחוזים במספר הנשים המבקשות להתקבל לאוניברסיטאות בשני העשורים האחרונים ועל הכפלת מספר הנשים, שעברו בהצלחה את מבחני הכניסה לאוניברסיטאות. הדוח הזהיר, כי מגמה זו עלולה להוביל לחוסר איזון חברתי, כלכלי ותרבותי בין נשים לגברים ויוצרת בעיות שונות, כגון: הצורך לאבטח את מעונות האוניברסיטאות ולהבטיח את שלומן הפיזי של הסטודנטיות מפני סכנות חברתיות (<http://rc.majlis.ir/fa/report/show/733423>).

סערה סביב סרט חדש המתעד את חיי נהגת המרוצים האיראנית הראשונה

פרויקט קולנועי איראני חדש מעורר בשבועות האחרונים סערה ציבורית ופוליטית. סגן שר ההכונה האסלאמית לענייני קולנוע ויו"ר ארגון הקולנוע, ג'ואד שמקדרי (Javad Shamaqdari), אישר לאחרונה, כי אסדאללה ניכנז'אד (Asadollah Niknejad), במאי סרטים ממוצא איראני המתגורר מזה שנים בלוס אנג'לס, מביים בימים אלה את הסרט התיעודי "לאלה" (Laleh). הסרט מתעד את חייה של לאלה צדיק (Laleh Seddiq), נהגת המרוצים האיראנית הראשונה המכונה "שומאכר הקטנה" על-שם אלוף העולם הגרמני בפורמולה 1, מיכאל שומאכר.

עלותו של הסרט מוערכת ב-70 מיליארד ריאל (למעלה מ-3.5 מיליון דולרים) וחלק נכבד מתקציב זה יועבר על-ידי "המרכז לסרטים דוקומנטריים וניסיוניים" באיראן. יו"ר המרכז הודיע לאחרונה, כי המרכז יעביר 25 מיליארד ריאל מתקציב הסרט, וכי יתר התקציב ימומן על-ידי חברות אמריקאיות וקנדיות. הפקת "לאלה" נועדה, לדברי יוזמי הסרט, לאזן את התדמית השלילית בה מוצגת איראן בסרטי קולנוע מערביים ולהציג דימוי שונה של האישה האיראנית בחו"ל. תכני הסרט, הפקדת בימויו בידי ניכז'אד ותקציב הענק במונחים איראנים המיועד להכנתו מעוררים, עם זאת, ביקורת חריפה.

עורך היומון כיהאן (Keyhan), חסין שריעתמדרי (Hossein Shariatmadari), תקף לאחרונה בחריפות את הפרויקט הקולנועי וכינה את יוצרו, אסדאללה ניכז'אד, "יוצר סרטים פורנוגרפיים". במאמר מערכת שפרסם שריעתמדרי נכתב, כי בחורה המשתתפת במרוצי מכוניות אינה יכולה לשמש סמל ודוגמא לאישה האיראנית וכי לאלה צדיק היא בדיוק המודל, שארצות-הברית ובעלות בריתה מייחלות לאיראן. אין זה ראוי להעביר חמישה מיליארד תומאן מהתקציב הלאומי ליוצר סרטים פורנוגרפיים המתגורר בהוליווד על מנת לממש את הערכים המערביים ההרסניים, כתב שריעתמדרי. פגיעה בדמותה של האישה המוסלמית האיראנית אינה הדרך הראויה להיאבק בתעמולה השלילית שמנהלות ארצות-הברית ומדינות המערב כנגד הנשים האיראניות (כיהאן, 23 יולי). גם נציג המנהיג ב"קרן החללים", חג'ת אל-אסלאם מחמד חסן רחימיאן (Hojjat-ul-Islam Mohammad Hassan Rahimian), מתח ביקורת על הסרט ואמר, כי באיראן מתגוררות אימהות ונשות חללים רבות המהוות מודל עבור הנשים המוסלמיות האיראניות ושניתן להציג בפני העולם (פארס, 2 אוגוסט 2012).

חברי ועדת התרבות של המג'לס, שקיימה ישיבה מיוחדת בנוגע ל"לאלה" בהשתתפות שר ההכוונה האסלאמית וסגנו לענייני קולנוע, הביעו, אף הם, הסתייגות מהפרויקט החדש. חבר הועדה, אחמד סאלכ כאשאני (Ahmad Salek Kashani), אמר, כי קטעים מהסרט שהוצגו בפני חברי הועדה מעידים על כך, שהוא אינו עולה בקנה אחד עם ערכי הדת, התרבות האסלאמית וקוד הלבוש האסלאמי לנשים.

הוא הביע התנגדות גם להחלטה להפקיד את בימוי הסרט בידי ניכז'אד ולהקצות עבורו תקציב כה גדול (משרק ניוז, 1 אוגוסט 2012).

חבר נוסף בוועדה, עלי מטהרי (Ali Motahari), טען, כי שר ההכונה האסלאמית, מחד חסיני (Mohammad Hosseini), וסגנו, שהופיעו בפני חברי הוועדה, לא הצליחו לשכנעם בנוגע לנחיצותו. הוא ציין, כי כל חברי הוועדה מתנגדים לסרט בטענה, שתכניו אינם ראויים וכי לא ניתן להציג אלופת מרוצי מכוניות בתור סמל של האישה האיראנית. מטהרי אף איים לפעול להדחתו של שר ההכונה אם משרדו לא יסכים לבטל את הפרויקט.

גם בתעשיית הקולנוע המקומית מעורר הסרט החדש ביקורת לנוכח עלותו הרבה. כמה יוצרי סרטים טענו בראיונות עיתונאיים, שהעניקו בימים האחרונים, כי בשעה שהקולנוע האיראני סובל ממצוקה כלכלית חריפה ומשרד ההכונה אינו מסוגל לעמוד בהבטחות שנתן לסייע ליוצרי סרטים איראנים, אין זה סביר להשקיע תקציב כה גדול בהכנת הסרט "לאלה".

גם שמו של הנשיא אחמדינז'אד לא נפקד מהסערה סביב הסרט "לאלה", לאחר שהתברר, כי הוא נפגש עם אסדאללה ניכז'אד והסכים להפקיד בידיו את בימוי הסרט. חבר "ועדת הקולנוע העליונה", ג'מאל שורג'ה (Jamal Shurjeh), אמר בראיון לסוכנות הידיעות "מהר", כי ניכז'אד נפגש עם אחמדינז'אד במהלך אחד מביקוריו השנתיים בעצרת האו"ם בניו-יורק, הציג בפניו את הרעיון לסרט וקיבל את תמיכתו בעניין (מהר, 18 יולי 2012).

תמונות השבוע: פגישת המנהיג העליון עם משוררים

